

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Здравка Владимирова Кръстева,
преподавател по криминалистика в Юридическия факултет на Софийския
университет „Св. Климент Охридски“

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен „доктор по право“ в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Криминалистика“

Дисертант: Кузман Минков Мартинов, докторант на самостоятелна подготовка в Катедра „Наказателноправни науки“ във факултет „Полиция“ при Академията на МВР

Научен ръководител: доц. д-р Иван Петров Видолов

Тема на дисертацията: Методика за разследване на измами

1. Кратко представяне на процедурата и дисертанта

Дисертантът Кузман Мартинов е зачислен със заповед No. 4581з-502/16.05.2015 г. на Ректора на АМВР като докторант на свободна подготовка в докторска програма „Криминалистика“ в Катедра „Наказателноправни науки“ във факултет „Полиция“ при Академията на МВР.

Представеният от дисертанта комплект от материали е в съответствие с предвиденото в Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за прилагането му. Смятам, че са спазени изискванията относно хода на процедурата и оформянето на дисертационния труд.

По образование Кузман Мартинов е магистър по право на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и бакалавър на Академията на МВР. Професионалният му път е тясно свързан с практико-приложните аспекти на противодействието на престъпността като дългогодишен служител в системата на МВР и разследващ полицай.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от предговор, въведение, четири глави, подразделени в параграфи, заключение, приложения и разгърнатата библиография. Обемът на труда в представения вид е от 211 страници, съответстващ на 204 стандартни страници.

Структурата на труда е логично изградена и следва с известни различия класическата криминалистична методика за разследване на престъпления от определен вид.

Глава първа е посветена на обстоятелствата, подлежащи на доказване и на практика представлява наказателноправна характеристика на основните, квалифицираните и привилегированите състави на измама по чл. 209, 210 и 211 НК. В **глава втора** е разгледана криминалистичната характеристика на измамите, като в тази част трудът стъпва на емпирично изследване на 142 съдебни производства за измами на територията на Пловдивски, Пазарджишки и Смолянски районен съд в периода от 2005 до 2015 г. **Глава трета** включва няколко раздела с общи въпроси на

разследването на измами – образуване на наказателното производство, типични следствени ситуации, версии и планиране на разследването. Последната глава **четвърта** е посветена на особеностите на тактиката на няколко типични за разследването на измами способа за доказване. В **заключението** са изведени основните изводи, до които стига авторът в отделните глави на съчинението.

3. Актуалност на темата

Актуалността на темата на дисертационния труд е обоснована убедително с аргументи за динамиката на този вид престъпност и негативните тенденции по отношение на нейната разкриваемост. Допълнителен довод за необходимостта от подобно изследване е липсата в българската научна литература на съвременна криминалистична методика за разследване на измами. В това се състои и основната **научна новост** на представения труд.

4. Приносни моменти и бележки

Важен приносен момент на изследването с практико-приложно значение е предложената във втора глава криминалистична характеристика на измамите. В последните две десетилетия този теоретичен конструкт е полемичен и дори се отрича от някои автори. Според редица други учени обаче, чието мнение споделям, криминалистичната характеристика е важен инструмент, който позволява да бъде обобщена следствената практика по дела за конкретен вид престъпления, като се изведат типичните модели на престъпната дейност, които да подпомогнат разследващите органи в изграждането на версиите и планирането на разследването като цяло, както и на отделните следствени действия. Предложената от дисертанта

криминалистична характеристика стъпва на прецизно проведено емпирично изследване на наказателни производства в един значителен период от време - 10 г.

Конкретните механизми за извършване на измами са много разнообразни предвид разнородните области на човешка дейност, в които могат да бъдат осъществени измамни деяния. Това поначало затруднява обобщенията на типичните криминалистични елементи на този вид престъпления. В тази връзка, подходящо е предложена класификация на измамите в зависимост от естеството на контакта между извършителя и пострадалия – дистанционен начин на извършване или при непосредствен контакт. Удачният избор на този подход се потвърждава от факта, че именно при това разграничение авторът е успял да открие значими различия в профила на извършителите, на пострадалите, както и по отношение на други елементи от престъпната дейност. Особено чрез очертания профил на извършителите се предлага криминалистично знание, което може да подпомогне издирването им в най-трудните за разследване следствени ситуации, при които в началния етап на разследването липсват идентифициращи данни.

По-правилен е подходът на дисертанта поначало да представя пълната картина на разпределение на извършителите по различните им криминалистично значими характеристики, отколкото някои по-крайни обобщения, които могат да създадат превратна картина (напр. изводът му, че типичният извършител на измами с непосредствен контакт с пострадалия е “жена; на възраст между 41 и 60 години; българка; разведена или без постоянна връзка; с едно дете; със средно образование; трудово ангажирана; упражняваща дейност, като управител на фирма или служител в такава; с минали осъждания, най-често за престъпления против собствеността“).

С практико-приложен приносен характер са разгледаните типични следствени ситуации и предложените в зависимост от тях различни алгоритми при планиране на разследването; екипният модел на организация на разследването; очертаните специфики в предмета на разпита на различните видове свидетели; тактическите препоръки за оглед на носители на електронна информация и мобилни телефони и др.

Нуждае се от обосноваване в глава четвърта на относително тесния кръг от типични действия по разследването, които авторът е избрал да разгледа разпитите на свидетели и обвиняеми и огледите на местопроизшествия и предмети. Изследването в тази му част би спечелило, ако се включат и други типични способности за доказване, като например разпознаването, вкл. по глас, и някои видове експертизи. Още повече, от приложената в края на труда кодировъчна карта личи, че при емпиричното изследване са били извлечени данни относно всички способности за доказване.

В частта за разпит на свидетели – оперативни полицейски служители е добре да се прецизира препоръката тази категория свидетели да бъдат разпитвани относно възприетото от тях при оперативни беседи, проведени преди привличането на лицето като обвиняем. Данните от тези беседи могат да послужат като извънпроцесуален източник на версии, но не и на доказателства, каквото е установеното разбиране в теорията и практиката (вж. напр. Р-247-2016-II-н.о.).

В по-общ план би било добре да се помисли за по-тясна формулировка на заглавието на труда, така че да отговаря на предмета на изследване – съставите на измама по чл. 209, 210 и 211 НК. В сегашния вариант заглавието може да остави впечатление, че в труда са изследвани всички състави от раздел IV на Глава втора от Наказателния кодекс. Особено, ако авторът предложи за печат съчинението си, което препоръчвам, предвид полезността му за следствената практиката.

5. Заключение

Намирам, че представеният дисертационен труд „Методика за разследване на измами“ удовлетворява изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му – съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания, поради което убедено предлагам на Научното жури да даде на докторанта Кузман Минков Мартинов образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право (Криминалистика).

.....
доц. д-р Здравка Владимирова Кръстева,
определена за член на научното жури
със Заповед No.4581з-
1256/29.06.2020г. на Ректора на АМВР

OPINION

by Assoc. Prof. Dr. Zdravka Vladimirova Krasteva, Lecturer in Criminalistics at the Faculty of Law of Sofia University St. Kliment Ohridski

Subject: Thesis for the award of a scientific and educational degree PhD in Law in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.6 Law, scientific specialty Criminalistics.

Candidate: Kuzman Minkov Martinov, PhD student in independent training at the Department of Criminal Law at the Faculty of Police at the Academy of the Ministry of Interior

Scientific adviser: Assoc. Prof. Dr. Ivan Petrov Vidolov

Thesis topic: Methodology for fraud investigation

1. Brief presentation of the procedure and the candidate

Mr. Kuzman Martinov was enrolled with order No. 4581z-502 / 16.05.2015 of the Rector of the AMI as a doctoral student in free preparation in the doctoral program "Criministics" at the Department of Criminal Law at the Faculty of Police at the Academy of the Ministry of Interior.

The set of materials presented by the candidate is in accordance with the provisions of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and the Regulations for its implementation. I believe that the requirements regarding the course of the procedure and the design of the dissertation have been met.

By education Kuzman Martinov has a master's degree in law from Plovdiv University Paisii Hilendarski and a bachelor's degree from the Academy of the Ministry of Interior. His professional path is closely connected with the practical and applied aspects of the fight against crime as a long-term employee of the Ministry of Interior and an investigating police officer.

2. General characteristics of the dissertation

The dissertation consists of a preface, an introduction, four chapters, divided into paragraphs, a conclusion, appendices and an extensive bibliography.

The volume of work in the presented form is 211 pages, corresponding to 204 standard pages.

The thesis is logically structured and follows with some differences the classical structuring of criminalistics methodology for the investigation of crimes of a certain type.

Chapter one is devoted to the circumstances subject to proof and in practice is a criminal law characteristic of the fraud under Art. 209, 210 and 211 of the Penal Code. Chapter two examines the characteristics of fraud, and in this part the work is based on an empirical study of 142 fraud trials in the Plovdiv, Pazardzhik and Smolyan district courts in the period from 2005 to 2015. Chapter three includes several sections with general fraud investigation issues - initiation of criminal proceedings, typical investigative situations, preliminary hypothesis and planning of the investigation. The last chapter is devoted to the specifics of the several means of proof typical of the investigation of fraud.

3. Relevance of the topic

The relevance of the topic of the dissertation is convincingly substantiated with arguments for the dynamics of this type of crime and the negative trends in terms of its detection. An additional argument for the need for such a study is the lack in the Bulgarian criminalistics literature of a modern methodology for fraud investigation. This is the main scientific novelty of the presented work.

4. Novelties and remarks

An important point of the research with practical and applied significance is the characteristic of the frauds proposed in the second chapter. In the last two decades, this theoretical construct has been controversial and even denied by some authors. However, according to a number of other scholars, whose opinion I share, criminalistics characterization is an important tool that allows to summarize the investigative practice in cases of a specific type of crime, deriving the typical models of criminal activity to assist investigators in building versions and planning of the investigation as a whole, as well as of the individual investigative actions. The criminalistics characteristic proposed is based on a precisely conducted empirical study of criminal proceedings in a significant period of time - 10 years.

The specific mechanisms for committing fraud are very diverse given the different areas of human activity in which fraudulent acts can be committed. This makes it difficult to summarize the typical elements of this type of crime. In this regard, the proposed classification of fraud depending on the nature of the contact between the perpetrator and the victim - remote method of execution or in direct contact - is appropriate. This approach is confirmed by the fact that it is with this distinction that the author has managed to highlight significant differences in the profile of perpetrators, victims, as well as in relation to other elements of criminal activity. Especially through the outlined profile of the perpetrators, criminalistics knowledge is offered, which can help to find them in the most difficult to

investigate situations, in which in the initial stage there is no identifying data of the perpetrator. It is more correct for the author to present a complete picture of the distribution of perpetrators according to their various characteristics than for some more extreme generalizations that can create a reversible picture (eg his conclusion that the typical perpetrator of direct contact fraud is "woman; aged between 41 and 60 years; Bulgarian; divorced or without permanent relationship; with one child; with secondary education; employed; exercising activity as a manager of a company or an employee in such; with past convictions, most -often for crimes against property“).

The considered typical investigative situations and the different algorithms proposed depending on them when planning the investigation are of practical and applied nature; the team model of organization of the investigation; the outlined specifics in the interviews of the different types of witnesses; the recommendations for inspection of electronic media and mobile phones, etc.

The relatively narrow range of typical investigative actions that the author has chosen to consider in chapter four needs to be justified. Research in this part would benefit if other typical means of proof, such as identification parade and some types of expert witnesses. Moreover, the coding map attached at the end of the paper shows that data on all means of proof were derived from the empirical study.

On a more general note, it would be good if the author considers a narrower wording of the title of the thesis, so that it corresponds to the subject of research - the fraud under Art. 209, 210 and 211 of the Penal Code. In the current version, the title may give the impression that all the crimes under Section IV of Chapter Two of the Penal Code have been examined in the paper. Especially if the author offers for publication his work, which I recommend, given its usefulness for investigative practice.

5. Conclusion

I find that the presented thesis Methodology for fraud investigation meets the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its implementation - contains scientific and applied results, which represent an original contribution to science and shows that the candidate has in-depth theoretical knowledge in the respective specialty and abilities for independent research, which is why I strongly suggest to the Scientific Jury to give the doctoral student Kuzman Minkov Martinov the educational and scientific degree PhD in the professional field 3.6. Law (Criminalistics).